

Нагуляк П. І. Особливості створення натюрморту на пленері // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей І Міжнародної науково-практичної конференції (1-3 лют. 2019 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропрінт, 2019. – с. 79 – 81.

Ключові слова: пленер, натюрморт, живопис, освітлення, композиція, простір, світло-повітряне середовище.

Анотація: показано особливості створення натюрморту на пленері, розкрито основні завдання навчальних постановок для студентів художньо-графічного факультету.

Нагуляк Петро Іванович, Заслужений художник України, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України, м. Одеса, Україна

Особливості створення натюрморту на пленері

Ключові слова: пленер, натюрморт, живопис, освітлення, композиція, простір, світло-повітряне середовище.

Система мистецької освіти на художньо-графічному факультеті передбачає у перший рік навчання освоєння зображення предметного світу у різних умовах. На прикладах постановок натюрмортів перед студентами постає низка завдань, пов'язаних з формою, композицією, кольором, освітленням. Літня навчальна художньо-творча практика «Пленер» продовжує цю логічну систему. Обов'язковими завданнями є виконання живописних натюрмортів у природних умовах. Студентам пропонується простежити, як змінюється колір предметів при яскравому сонячному освітленні, у тіні, при розсіяному освітленні. Особливими, складними і цікавими можуть виявитися постановки у сонячний день при фронтальному освітленні і контражурі.

Виставляючи постановки натюрмортів на пленері, доцільно обирати предмети в залежності від умов освітлення. Слід також враховувати колір світла і тіні (за принципом взаємодоповнюючих пар кольорів). У натюрморти на сонці доречно включити речі і драперії яскравого кольору, оскільки світло сильно «вибілює» предметний колір. Сонячне світло має теплий жовтий відтінок, тому теплі кольори будуть «звучати» яскравіше, а холодні – більш приглушено. У тіні (наприклад, під деревом) предмети натюрмарту краще щоб мали холодні предметні кольори. Об'єкти теплих відтінків будуть нівелюватися холодними рефlekсами. І на сонці, і у тіні в натюрморт можна включити предмет чи драперію білого кольору. Ахроматичний нейтральний білий колір відбиває усі навколишні відтінки, завдяки чому стає можливим максимально виразно показати кольорове світло і, особливо, кольорові тіні.

Дуже важлива проблема-задача пленерної постановки – рефлекси (лат. *Reflexus* – відображений) – оптичні ефекти відображеного світла, що набуває певного кольору і падає від оточення. Відтворення рефлексів сприяє передачі об'єму, багатства кольорів і відтінків зображуваної природи в їх складному взаємозв'язку. Рефлекси йдуть звідусюди: від неба, дерев, оточуючих великих і малих предметів. Завдяки передачі рефлексів живопис набуває «живописності» – особливої якості зображення, при якому предмет сприймається через його відносини з навколишнім середовищем. Саме живописність є особливістю Одеської пленерної школи живопису, що відома по всьому світові.

Низка завдань пленерного натюрмарту пов'язана з простором. Введення у композицію фрагменту пейзажу вибудовує глибину планів, розширює межі просторового середовища, дає можливість працювати не тільки з формою, а й експериментувати зі змістом, створюючи художній образ. До завдань передачі простору в живописній композиції на пленері належить і втілення стану світло-повітряного середовища. Насичений (вологою, пилом, паром тощо) простір і маса предметів стають рівнозначними і важливими для художника з точки зору їх колористичного

звучання. Таким чином, якість мальовничості передбачає розчинення форми у світло-повітряному середовищі.

Робота на пленері збагачує арсенал майбутніх художників-педагогів. Живописна палітра стає більш чистою і яскравою. Розвивається колористичне бачення форми у просторі і вміння передавати це у зображенні.